

³⁴ Дубнов С. М. Книга жизни: Воспоминания и размышления: Материалы для истории моего времени / С.М. Дубнов. – СПб: Петербургское востоковедение, 1998. – С. 241.

³⁵ Кацис Л.Ф. Моральные проблемы индивидуального террора от убийства Плеве до гибели Столыпина. Точка зрения В. Жаботинского / Л.Ф. Кацис // Исторический вестник. – 2013. – Т. 4 (151). – С.103-105.

³⁶ Русов О. О. Щоденники та спогади / О. О. Русов; Упорядкування, підготовка до друку, вступна стаття, коментарі О. Я. Рахна. – Чернігів: Десна Поліграф, 2011. – С. 55.

³⁷ Галаган М. З моїх споминів (1880-ті – 1920 р.) / М. Галаган. – К.: Темпора, 2005. – С. 106.

³⁸ Турицын И. В. Власть, общество и терроризм... – С. 22.

³⁹ Там само. – С. 16-17.

⁴⁰ Будницкий О.В. «Кровь совести»... С. 206.

Sergij Shchur The public opinion of Naddniprovyans'ka Ukraine and political assassination in Russian Empire in the early XX century. The article analyzes the attitude of the Ukrainian public opinion to the loud political assassinations of ministers and governors in the early XX century. It is shown that terrorists cared about a positive perception of their actions in the society. The influence of mass media and agitational literature on the public opinion is described. The article pays attention that the political assassinations of officials did not frighten ordinary people, because they did not endanger their life. The forms of the support for terrorists by the society are highlighted. The role of the immigrants from Ukraine in the Russian terrorism in the early XX century is reflected.

Key words: Terrorism, assassination, violence, Naddniprovyans'ka Ukraine, Russian Empire, society.

Отримано: 10.09.2015 р.

УДК 94:329 (477) 1905/1906

Микола Циганюк

ПАРТІЯ «СОЮЗ 17 ОКТЯБРЯ» У ВИБОРАХ ДО І ДЕРЖАВНОЇ ДУМИ В УКРАЇНІ

Микола Циганюк. Партія «Союз 17 октябрю» у виборах до І Державної думи в Україні. У статті розглянуто процес формування партійних організацій «Союзу 17 октябрю» в Україні та їх участь виборах до І Державної думи. Саме в першодумський період сформувалися всі губернські комітети партії октябристів в українських губерніях. Нами виділені найчисельніші і впливові комітети – Катеринославський (1000 членів), Київський (100 членів), Полтавський (60 членів). Соціальну основу партії становили представники торгово-

промислових кіл (банкіри, підприємці, промисловці), поміщики, держслужбовці різних рангів, священники, викладачі, які об'єдналися навколо «Союзу 17 октября» на основі їх партійної програми, що відображала основні принципи царського Манифесту 17 жовтня.

Проаналізовано стратегію і тактику виборчої кампанії ЦК партії, а також губернських комітетів і повітових відділів октябристів в Наддніпрянщині. Також, розкрито тактичні кроки по створенню виборчих блоків членами Харківського і Київського губернських комітетів «Союзу 17 октября», проаналізовано основні причини поразки партії у виборчій кампанії.

Ключові слова: Державна дума, октябристи, партія, вибори, виборчий блок, Наддніпрянщина.

Николай Цыганюк. Партия «Союз 17 октября» в выборах до I Государственной думы в Украине. В статье рассмотрено процесс формирования партийных организаций «Союза 17 октября» в Украине та их участие в выборах в I Государственную думу. Именно в перводумский период сформировались все губернские комитеты партии октябристов в украинских губерниях. Нами выделены наиболее многочисленные и влиятельные комитеты – Екатеринославский (1000 членов), Киевский (100 членов), Полтавский (60 членов). Социальную основу партии составляли представители торгово-промышленных кругов (банкиры, предприниматели, промышленники), помещики, госслужащие разных рангов, священники, преподаватели, которые объединились вокруг «Союза 17 октября» на основе их партийной программы, что отображала основные принципы царского Манифеста 17 октября.

Проанализирована стратегия и тактика избирательной кампании ЦК партии, а также губернских комитетов и уездных отделов октябристов в Надднепрянщине. В исследовании отображены факты использования административного ресурса октябристами в Украине во время выборов в Государственную думу, проанализированы основные причины поражения партии в избирательной кампании.

Ключевые слова: Государственная дума, октябристы, партия, выборы, избирательный блок, Надднепрянщина.

Демократичний виборчий процес, пов'язаний з участю різних політичних та соціальних груп українського суспільства становить значний інтерес як з боку безпосередніх учасників виборів, а також науковців. Тому зростає роль досліджень різних виборчих кампаній не лише в сучасному вимірі, але і в попередні періоди нашої історії. Наглядним прикладом, може бути політична боротьба, під час виборчої кампанії до I Державної думи к. 1905 – п.п. 1906 рр. Помітне місце у змаганнях за депутатські мандати займала загальноросійська партія «Союз 17 октября», яка репрезентувала інтереси заможних верств суспільства. З'ясування її ідейно-програмних засад, стратегії й тактики дозволить мати повніші уявлення про суспільні процеси в Наддніпрянській Україні на поч. ХХ ст.

Дослідженням даної проблеми опосередковано займались Е. Д. Черменський¹, С. М. Сидельніков², В. В. Шелохаєв³, В. І. Старцев⁴, Л. М. Спирин⁵, А. О. Патрікеєва⁶, А. І. Павко⁷, М. Д. Ясир⁸. Водночас відсутні роботи, у яких було комплексно проаналізовано виборчу кампанію октябристських партійних організацій в українських губерніях в першодумську добу.

Партія «Союз 17 октября», яка представляла праве крило російського лібералізму, була основним конкурентом кадетів у першодумській виборчій кампанії. Вона виникла після опублікування маніфесту 17 жовтня 1905 р. Її очолили барон П. Корф, великий землевласник Д. Шипов, гласний Московської міської думи О. Гучков⁹.

Починаючи з листопада 1905 р. по березень 1906 р. відбувався інтенсивний процес формування октябристських організацій в українських губерніях і повітах. Зокрема, в Київській губернії було створено Київський губернський комітет та повітові відділи у Черкасах¹⁰, Василькові, у містечках Златополі, Городищі, Чорнобилі, на станціях Житове, П'яти-Гори, Калинці, Райгородок, Катеринопіль, Голендри¹¹; у Чернігівській – Новозибкові, Глухові, Козельці, Сосниці¹², Конотопі, Борзні, Ямполі¹³; Волинській – у Рівному¹⁴, Полонному, Старих Валевниках, на станціях Потелюс, Овруч, у селі Тятцевичі; Полтавській – Ромнах, Кременчуці, Карості¹⁵; Лубнах, Гадячі, Зінькові. У січні 1906 р. конститувався на Поділлі губернський комітет октябристів¹⁶. У Харківській губернії існували повітові відділи у Валках, Ізюмі, Славянську, Сумах¹⁷. На Катеринославщині діяв найчисельніший в Україні губернський комітет, до його складу входило близько 1 тис. членів. Крім того, партійні осередки октябристів існували в найбільших повітових центрах губернії в Павлограді, Маріуполі, Мелітополі, Юзівці¹⁸. Соціальну основу партії склали представники великих торгово-промислових кіл (банкіри, промисловці), поміщики, чиновники різних рангів, священики, викладачі.

Таким чином, на передодні виборів до I Державної думи октябристам вдалося створити партійну мережу, яка за своєю географією охопила всі губернські центри в Україні та значну кількість повітових міст. Це створювало вигідні умови для розгортання політичної боротьби за депутатські мандати. Однак, як з'ясувалося, цього було недостатньо. Політична ситуація в імперії та у Наддніпрянщині вимагала від керівників союзу розробки чіткої політичної програми і тактичних кроків під час виборчої кампанії. З цією метою з 8 по 12 лютого 1906 р. у Москві відбувся I Всеросійський з'їзд партії, участь в якому взяли представники всіх губернських октябристських осередків України¹⁹.

Відкриваючи з'їзд, один із лідерів Московського ЦК Д. Шипов закликав усі мирні прогресивні партії об'єднатися для проведення в життя реформ, проголошених маніфестом 17 жовтня. Основну увагу делегати з'їзду приділили обговоренню і прийняттю політичної програми²⁰.

Серед важливих проблем, які знайшли відображення в програмі, вагоме місце належало аграрному питанню. На його вирішенні наполягав представник харківського комітету октябристів С. Павловський. Він висловив думку,

що це питання має загальний характер, оскільки торкається інтересів значної частини «російського населення»²¹. Саме завдяки думській діяльності октябристи мали розв'язати земельне питання. Планувалося наділити селян усіма громадянськими правами, підвищити культуру землеробства, реорганізувати діяльність селянського поземельного банку, сприяти розселенню і перенаселенню, створити спеціальні державні й удільні земельні фонди²².

Також вагомим, на їх думку, було робітниче питання. Його вирішення полягало, на думку октябристів, у вдосконаленні законодавства для робітників із урахуванням місцевих особливостей окремих виробництв; законодавчому закріпленні соціального захисту у випадку інвалідності, хвороби, смерті. Крім того, октябристи виступали за впровадження заходів із страхування праці робітників, а також обмеження тривалості робочого часу для дітей і жінок. Октябристи задекларували визнання свободи професійних спілок, свободу мітингів, як засобів захисту робітниками своїх інтересів²³.

Октябристи виступали за невідкладність скликання Державної думи, яка, на їх думку, мала взяти на себе проведення політичних реформ, спрямованих на вдосконалення народного представництва. Крім того, вони затвердили план тактичних дій під час першодумської виборчої кампанії. Згідно з ним, місцеві комітети й групи партії повинні були вступати у відносини з силами, чії програми наближалися до їхньої. Новоутворенні партійні блоки на місцях мали розробити план спільних дій²⁴.

Для пропаганди своїх ідей при ЦК партії було створене спеціальне бюро пропаганди, з редакційною комісією. До її складу ввійшли журналіст та директор літературно-художнього товариства Ю. Мілютін, голова Петербурзької міської ради союзу, брат майбутнього прем'єр-міністра А. Столипін, а також редактор-видавець органу ЦК, газети «Слово» М. Перцов²⁵. Саме на сторінках цього друкованого органу повідомлялися факти з життя партійних осередків²⁶. Крім того, октябристи звертали увагу на партійній діяльності своїх політичних опонентів – «Русского собрания»²⁷, конституційно-демократичній партії²⁸.

Основну увагу в політичній діяльності серед населення октябристи зосередили на розповсюдженні друкованого пропагандистського матеріалу, зокрема, листівок і відозв, які виходили великими тиражами. Наприклад, листівка «О Государственной Думе» вийшла тиражем 4-5 млн. екземплярів. 200-тисячним тиражем видрукували відозви «О стачках и забастовках», «К Крестьянам», «К рабочим». Їх поширювали всі місцеві комітети і групи, які також передруковували листівки Петербурзького і Московських комітетів²⁹.

У брошурі «О земле» октябристи закликали селян не бунтувати без причини, накликаючи на себе «справедливу» кару закону. Натомість їм пропонувалося помолитися богові та домовитися, кого слід обрати в Державну думу³⁰.

Октябристи з українських губерній, підтримуючи лінію центрального керівництва, теж приділяли значну увагу друкованим органам. Однак, із цим у місцевих правих лібералів виникла низка нерозв'язаних проблем, пов'язаних з відсутністю необхідних коштів. Спроби фінансування тих чи інших періо-

дичних видань часто були безуспішними й нетривалими. Наприклад, Харківська газета «Центр», «Севастопольська газета» потребували великих сум грошей, які місцеві комітети партії не могли зібрати. Частими були випадки, коли газети, які сповідували політичні принципи октябристів, змінювали свої пріоритети. Так, відбулося із Херсонською газетою «Родной край» яка відійшла від партійної платформи³¹.

Виборча кампанія октябристів відбувалася в умовах лояльності з боку місцевих губернських адміністрацій. Особливо відзначались прихильністю до октябристів державні структури Катеринославської губернії. Зокрема, на сторінках губернського друкованого органу «Приднепровский курьер» систематично велась пропаганда партії «Союз 17 октября»³². Для розповсюдження відозв місцевих октябристів, серед населення губернії, використовувалися нижчі чини поліції³³. В Умовах, коли на території губернії заборонялась будь-яка організація зборів з метою обговорення виборчих питань, ця заборона не стосувалася власне октябристів.

На Лівобережжі активну першодумську виборчу кампанію розгорнув також Харківський губернський комітет. Його члени у своїй політичній діяльності зосередились на створенні виборчих блоків із партіями, які за своєю політичною платформою були близькими до їхньої. Так, в січні 1906 р. місцеві октябристи уклали попередню домовленість про створення виборчого блоку із комітетом партії промисловців і торгівців³⁴. Крім того, харківські октябристи багато уваги приділяли проведенню своїх членів у виборщики. Тому вони регулярно на сторінках місцевих газет друкували відозви й звернення до населення, в яких намагалися його залучивши до виборчого процесу³⁵.

27 лютого 1906 р. відбулося створення політичного об'єднання харківських октябристів з місцевим комітетом торгово-промислової партії. У двосторонній угоді узгоджувались майбутні спільні дії. Наступним кроком, мала стати підготовка списків кандидатів у виборщики від двох партій. Також харківські октябристи прийняли рішення направити телеграму від відділу присяжному повіреному, відомому юристу і члену ЦК партії Ф. Плевако із запрошенням до Харкова. Його просили виголосити доповідь про союз та його цілі, а також про діяльність інших партій. Члени місцевого комітету октябристів сподівалися, що його присутність посприє зростанню популярності партії³⁶.

У середині березня 1906 р. об'єднаний виборчий блок харківських октябристів і торгово-промислової партії підготував звернення «Граждане»³⁷, в якому закликали городян Харкова голосувати за їх кандидатів, які відстоюють реалізацію Маніфесту 17 жовтня. До звернення додавався список осіб блоку, рекомендованих у виборщики від міста³⁸.

Активністю в Харківській губернії відзначалися члени Валківського відділу союзу. Основну діяльність вони зосередили на зверненнях до населення повіту з закликами до участі у виборах³⁹.

Під час виборчої кампанії тимчасових труднощів у пропаганді своїх ідей зазнали представники Сумського комітету «Союза 17 октября» узв'язку з запро-

вадженням військового стану. Для розв'язання цієї проблеми вони надіслали телеграму на ім'я міністра внутрішніх справ П. Дурново, в якій оскаржували дії тимчасового генерал-губернатора, що забороняв діяльність їхнього партосередку. Останній намагався бездоганно виконувати свої обов'язки по забезпеченню правопорядку в повіті. Тому, перестрашувавшись, обґрунтував свою позицію тим, що надасть можливість працювати октябристам лише при умові «довіри з боку урядових органів»⁴⁰. Розглянувши вищевказану скаргу, міністр внутрішніх справ видав наказ місцевому чиновнику дозволити діяльність сумським октябристам за умови нагляду з боку поліції⁴¹. Таким чином, розв'язавши непорозуміння з представниками влади, місцеві октябристи надалі налагодили плідну роботу. Зокрема, про це свідчить безперешкодне розповсюдження листівок місцевого комітету партії⁴².

Київські октябристи, з метою успішного поширення своїх партійних ідей, пішли на блокування із місцевим комітетом конституційно-прогресивної партії. У лютому 1906 р. була підписана відповідна угода. Нове політичне утворення почало називатися «Союз 17 октября» (Конституційно-прогресивна партія), а Київський комітет – «Комитет Союза 17 октября для Юго-Западного края»⁴³. На спільних засіданнях проводилося обговорення й висунення кандидатів до об'єднаного списку у виборщики. Так, 18 лютого 1906 р. на черговому зібранні виступив лідер місцевих октябристів М. Шестаков, який наголосив, що союз буде впроваджувати в життя принципи Маніфесту 17 жовтня. У якості головного завдання він розглядав скликання Державної думи. Одним з ключових був виступ делегата Петербурзького відділу М. Красовського, який відповів на актуальні питання стосовно тактики блокування на виборах з іншими партіями. Зокрема, зазначив, що блокуватися «наша партія може лише з тією, яка охопила б більшу кількість громадян і підходила б до неї за принципами»⁴⁴.

У Криму активну пропаганду програми «Союзу 17 октября» проводили члени Сімферопольського губернського відділу. У їхній роботі чільне місце займала усна пропаганда. Місцеві октябристи проводили регулярні зібрання, куди запрошували усіх бажаючих і де пропагували партійну платформу. Щоб задовольнити зацікавленість людей в програмі партії, вирішено було засідання проводити в просторому приміщенні дворянського дому⁴⁵.

На території Полтавської губернії своєю активною агітаційною роботою відзначався, окрім Полтавського губернського комітету, повітовий партійний осередок у м. Ромни. Він конституювався 13 грудня 1905 р. Основні напрямки роботи місцеві октябристи сконцентрували на заспокоєнні населення та розповсюдженні конституційно-монархічних ідей, які проголошували збереження єдиної і неподільної Росії⁴⁶.

У січні 1906 р. був заснований губернський комітет октябристів у м. Кам'янці-Подільському⁴⁷. Його очолив полковник запасу, голова Подільського губернського управління у справах земського господарства П. Александров⁴⁸. Подільські октябристи теж намагалися використати свій адмінресурс. Так,

20 січня 1906 р. управляючий акцизними зборами з казенної продажі «питей» в Подільській губернії пропонував друкарні союзу «Товарищества художественной печати» вислати в кожен із 14 винних складів губернії по 150 екземплярів листка «О Государственной Думе» партії «Союза 17 октября»⁴⁹. Однак, фактів розповсюдження цих та інших листівок і відозв ЦК союзу не було виявлено. На нашу думку, це обумовлювалось тим, що місцеві октябристи, не змогли за короткий період структурно зорганізуватись і розгорнути широку агітаційно-пропагандистську роботу серед виборців.

На території Чернігівщини активністю виділялися члени Гухівського відділу октябристів, більшість якого становили чиновники місцевої управи, що й зумовлювало активне використання адмінресурсу для розповсюдження своїх агіток. Наприклад, 28 грудня 1905 р. від імені Глухівської управи Чернігівської губернії у ЦК октябристів надійшов лист, в якому місцеві октябристи просили керівників союзу вислати їм для подальшого розповсюдження партійні брошури й листівки, зокрема брошури «О Государственной Думе»⁵⁰.

Попри підтримку октябристів з боку місцевих адміністрацій в Україні у здійсненні виборчої кампанії до I Державної думи, вони не отримали бажаних депутатських місць. Основні причини поразки полягали, на думку голови Ялтинського відділу партії, в недосконалій політичній платформі, в якій не було приділено необхідної уваги «розв'язанню кардинальних питань – робітничому і земельному»⁵¹. Крім того, у виборчих списках були відсутні представники від селянства та робітників, що значною мірою вплинуло на вибір останніх. Негативно вплинули й організаційні негаразди: місцеві комітети «Союзу 17 октября» легко розпадались і знову створювались, особливо у виборчий період. Під час виборів лідери октябристів проявили пасивність, яка була зворотно пропорційною до кількості партійних організацій і слабо впливала на політичне життя. Однак октябристам і їхнім політичним союзникам все ж вдалося провести до I Державної думи 8 депутатів: від Волинської губернії Д. Андрю, А. Концевич, М. Журавський; від Катеринославщини – І. Способний, від Херсонської – М. Байдак, І. Мінх, С. Варун-Секрет, Харківську губернію представляв Г. Фірсов.

Отже, під час виборів до I Державної думи партія «Союз 17 октября» брала активну участь у виборчій кампанії, представляючи праве крило російського лібералізму. За короткий термін октябристами було створено розгалужену партійну структуру в Наддніпрянщині. Їм вдалося заручитися підтримкою з боку місцевих губернських, повітових адміністрацій та поліцейних органів, що створювало можливість для перемоги у боротьбі за депутатські мандати. Однак, внутрішньопартійні непорозуміння, прорахунки у політичній програмі не дозволили октябристам із українських губерній провести у I Думу більше депутатів ніж їх політичні конкуренти.

Примітки:

¹ Черменский Е. Д. Буржуазия и царизм в первой русской революции /

Е. Д. Черменский. – Москва: Мысль, 1970. – 448 с.

² Сидельников С. М. Образование и деятельность первой Государственной Думы / С. М. Сидельников. – Москва, 1962. – 382 с.

³ Шелохаев В. В. Партия октябристов в период первой российской революции / В. В. Шелохаев. – Москва: Наука, 1987. – 158 с.

⁴ Старцев В. И. Русская буржуазия и самодержавие в 1905–1917 гг. / В. И. Старцев. – Москва: Наука, 1977. – 272 с.

⁵ Спирин Л. М. Крушение помещичьих и буржуазных партий в России (начало XX в. – 1920 г.) / Л. М. Спирин. – М: Мысль, 1977. – 364 с.

⁶ Патрикеева О. А. Выборы в Государственную думу Российской империи: ультраправые против октябристов и их союзников / О. А. Патрикеева // Политические партии России: прошлое и настоящее: Сб. статей. – СПб.: Издательство С.-Петербургского университета, 2005. – С. 25-33

⁷ Павко А. І. Політичні партії, організації в Україні: наприкінці ХІХ – початок ХХ ст. / А. І. Павко. – К.: Видавництво «Іван Федоров», 1999. – 248 с.

⁸ Ясир М. Д. З діяльності партійних осередків октябристів на Україні в 1905–1907 рр. / М. Д. Ясир // Наукові праці з питань політичної історії. – К.: Либідь, 1992. – Вип. 172. – С. 56-61.

⁹ Шелохаев В. В. Названа праця. – С. 35.

¹⁰ Там само. – С. 141.

¹¹ Ясир М. Д. Названа праця. – С. 57.

¹² Шелохаев В. В. Названа праця. – С. 150.

¹³ Ясир М. Д. Названа праця. – С. 57.

¹⁴ Шелохаев В. В. Названа праця. – С. 140.

¹⁵ Ясир М. Д. Названа праця. – С. 57.

¹⁶ Шелохаев В. В. Названа праця. – С. 145.

¹⁷ Там само. – С. 149.

¹⁸ Там само. – С. 141.

¹⁹ Партия «Союз 17 октября». Протоколы съездов, конференций и заседания ЦК. В 2-х томах. / Т. 1. Протоколы съездов и заседаний ЦК. 1905–1907 гг. – М.: РОССПЭН, 1996. – С. 107.

²⁰ Там само. – С. 108.

²¹ Там само. – С. 117.

²² Центральный державный исторический архив Украины. – Ф.1335. – Оп.1. – Спр. 568. – Арк. 490-491.

²³ Партия «Союз 17 октября». Протоколы съездов, конференций и заседания ЦК. В 2-х томах. / Т. 1. Протоколы съездов и заседаний ЦК. 1905–1907 гг. – М.: РОССПЭН, 1996. – С. 159-160.

²⁴ Там само. – С. 155.

²⁵ Шевцов А. В. Издательская деятельность русских несоциалистических партий начала XX века / А. В. Шевцов – СПб.: Российская национальная библиотека, 1997. – С. 88

²⁶ Союз 17 октября // Слово. – 1906. – №345. – 5 (18) января. – С. 3

- ²⁷ Русское Собрание и русское дело // Слово. – 1906. – № 350. – 11 (24) января. – С. 5.
- ²⁸ Всероссийский съезд депутатов конституционно-демократической партии // Слово. – 1906. – №350. – 11 (24) января. – С. 6.
- ²⁹ Черменский Е. Д. Названа праця. – С. 236.
- ³⁰ Там само. – С. 236.
- ³¹ Шевцов А. В. Названа праця. – С. 99.
- ³² Там само. – С. 104.
- ³³ Громадська думка. – 1906. - №20. – 24 січня. – С.3.
- ³⁴ Ясир М. Д. З діяльності партійних осередків октябристів на Україні в 1905–1907 рр. / М. Д. Ясир // Наукові праці з питань політичної історії. – К.: Либідь, 1992. – Вип. 172. – С. 59
- ³⁵ Харьковские ведомости. – 1906. – №58. – 12 марта. – С. 3.
- ³⁶ Харьковские ведомости. – 1906. – №48. – 1 марта. – С. 3.
- ³⁷ Харьковские ведомости. – 1906. – №59. – 14 марта. – С. 3.
- ³⁸ Там само. – С. 3.
- ³⁹ Харьковские ведомости. – 1906. – №48. – 1 марта. – С. 3.
- ⁴⁰ Черменский Е. Д. Названа праця. – С. 204.
- ⁴¹ Там само. – С. 204.
- ⁴² Письма из провинции. Харьков // Слово. – 1906. – № 398. – С.6.
- ⁴³ Ясир М. Д. Названа праця. – С. 60.
- ⁴⁴ Киевская жизнь. – 1906. – №16. – 21 февраля. – С. 4.
- ⁴⁵ Союз 17 октября // Слово. – 1906. – №345. – 5 (18) января. – С.3.
- ⁴⁶ Державний архів Харківської області. – Ф. 52. – Оп. 1. – Спр. 431. – Арк. 2.
- ⁴⁷ Шелохаев В. В. Названа праця. – С. 163.
- ⁴⁸ Партия «Союз 17 октября». Протоколы съездов, конференций и заседания ЦК. В 2-х томах. / Т.1. Протоколы съездов и заседаний ЦК. 1905–1907 гг. – М.: РОССПЭН, 1996. – С. 371.
- ⁴⁹ Шевцов А.В. Названа праця. – С. 103.
- ⁵⁰ Там само. – С. 102.
- ⁵¹ Черменский Е.Д. Названа праця. – С. 243.

Mykola Tsygan'uk. Party is «Union of 17 October» in elections to I Duma in Ukraine. The article describes the process of forming party's organizations «Union of October 17» in Ukraine and their participation in the elections of I Duma. All provincial committees of party of octyabrists were formed during the pervodumsky period in Ukrainian provinces. The most numerous and influential committees were allocated by us, they are Ekaterynoslavsky (1,000 members), Kievsky (100 members), and Poltavsky (60 members). The social basis of the party was formed of representatives of trade and industry (bankers, businessmen, industrialists), landlords, government officials of different ranks, the priests and teachers. They are all united around the «Union of October 17» on the basis of their party's program that displays the basic principles of the king's Manifesto of October 17. That's why, the right liberals advocated the pre-

servation of the monarchy in Russia and the establishment of legislative Duma. In addition, Octobrist became active participants in the election.

We analyzed the strategy and tactics of the elective campaign of the Central Committee's Party and provincial committees and county departments of octyabrists in Ukraine. The main focus of the research is made on printed campaign materials of the Central Committee's Party, which was distributed by members of local octyabrists' organizations in Ukraine. Also disclosed tactical steps to create electoral blocs members of Kharkiv and Kiev provincial committees «Union of October 17» with local committees of trade and industrial party. In the research the facts of use of administrative resources of octyabrists in Ukraine during the elections to the State Duma were examined. In addition, the main reasons for the defeat of the party «Union of October 17» in the election campaign were analyzed, which did not allow getting them more seats. For our calculations, octyabrists and their allies managed to hold eight deputies to the State Duma. Volyn and Kherson provinces were represented by three deputies, respectively, D. Andro, O. Kontsevich, M. Zhuravsky, M. Baidak, I. Minh, S. Varun-Secret, one deputy was elected from Ekaterinoslav and Kharkiv provinces, they are I. Sposobnyi, G. Firsov.

Key words: *State Duma, octyabrists, party, election, election bloc.*

Отримано: 3.09.2015 р.

УДК (477.83/.86) «1914-1917»:37

Сергій Олійник

УТИСКИ ТА РЕПРЕСІЇ ГАЛИЦЬКОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ РОСІЙСЬКОЮ ВЛАДОЮ В ПЕРІОД ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Сергій Олійник. Утиски та репресії галицької інтелігенції російською владою в період Першої світової війни. Стаття присвячена подіям Першої світової війни на території Галичини. На основі аналізу джерел і літератури, досліджуються причини та складові утисків і репресій галицької інтелігенції на території окупованого російською владою краю. Робиться спроба з'ясувати масштабність цього процесу. Автор констатує цілий комплекс репресивних заходів, їх сутність.

На основі конкретних фактів відмічається, що дана політика російської окупаційної влади охопила різні сфери життя та діяльності галицької інтелігенції.

Зазначається, що активним творцем та учасником утисків і репресій щодо, насамперед, проукраїнської галицької інтелігенції, була й сама частина інтелігенції, яка пов'язувала своє майбутнє з Росією.

У статті робиться спроба показати і реакцію галицької інтелігенції